

Владишевська В. В.

здобувач кафедри організації судових та правоохоронних органів
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОЗБАВЛЕННЯ СТАТУСУ АДВОКАТА ЯК КРАЙНІЙ ЗАХІД ДИСЦИПЛІНАРНОЇ САНКЦІЇ

Питання позбавлення професійного статусу адвоката, а особливо внаслідок застосування до нього такого крайнього засобу дисциплінарного впливу як припинення права на заняття адвокатською діяльністю, є досить актуальним та потребує детального вивчення й аналізу, оскільки вказана дисциплінарна санкція має наслідком заборону на здійснення такої діяльності та на участь у роботі органів адвокатського самоврядування.

Слід зазначити, що окремі аспекти припинення права на заняття адвокатською діяльністю досліджувалися у роботах вчених, серед яких можна назвати Н. М. Бакаянову, В. К. Ботневу, Т. В. Варфоломєєву, В. В. Заборовського, С. Ф. Сафулька та інших.

Ст. 32 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає наступні підстави припинення права на заняття адвокатською діяльністю: подання адвокатом заяви про припинення права на заняття адвокатською діяльністю; визнання адвоката безвісно відсутнім або оголошення його померлим; смерть адвоката; накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю; встановлення факту надання недостовірних відомостей для отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю та складення присяги адвоката України; набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно адвоката за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також злочину середньої тяжкості, за який призначено покарання у вигляді позбавлення волі.

У ч. 2 вказаної статті конкретизується, що застосування такої дисциплінарної санкції, як позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю, можливе виключно у таких випадках: порушення присяги адвоката України; розголошення адвокатом відомостей, що становлять адвокатську таємницю, використання їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб; заподіяння протиправними діями адвоката, пов'язаними із здійсненням ним адвокатської діяльності, значної шкоди клієнту, якщо така шкода встановлена судовим рішенням, що набрало законної сили; систематичного або грубого одноразового порушення правил адвокатської етики, що підриває авторитет адвокатури України.

Порівняно із Законом України «Про адвокатуру» від 19.12.1992 р., а саме ст. 17, в якій зазначалось, що адвокатська діяльність може бути припинена рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, а видане свідоцтво анульоване у випадках: засудження адвоката за вчинення злочину — після набрання вироком законної сили; обмеження судом дієздатності або визнання адвоката недієздатним; грубого порушення вимог Закону та інших актів законодавства України, які регулюють діяльність адвокатури, Присяги адвоката України, — перелік підстав та діянь, які тягнуть за собою позбавлення адвокатом свого професійного статусу є більш розширеним та деталізованим, але все ж потребує певних уточнень.

Однією з підстав застосування до адвоката дисциплінарної відповідальності у вигляді припинення права на заняття адвокатською діяльністю є порушення ним присяги адвоката України. Слід відмітити, що український законодавець обмежується лише текстом присяги, який міститься у п. 2 ч. 1

ст. 11 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: «Я, (ім'я та прізвище), урочисто присягаю у своїй адвокатській діяльності дотримуватися принципів верховенства права, законності, незалежності та конфіденційності, правил адвокатської етики, чесно і сумлінно забезпечувати право на захист та надавати правову допомогу відповідно до Конституції України і законів України, з високою відповідальністю виконувати покладені на мене обов'язки, бути вірним присязі».

З урахуванням цього можна стверджувати, що будь-яка провина адвоката, яка мала місце протягом його професійної діяльності, може бути розтлумачена дисциплінарним органом як достатня підстава для обвинувачення у вчиненні такого дисциплінарного правопорушення, як «порушення присяги» та мати наслідком звільнення його з посади. Тому, для вірного тлумачення цього положення та подальшого його правильного застосування пропонується на законодавчому рівні закріпити вичерпний перелік діянь, під якими слід розуміти порушення адвокатом присяги.

Дещо критичним є положення про застосування даної міри покарання у разі грубого одноразового порушення правил адвокатської етики, що підриває авторитет адвокатури України. Аналізуючи закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правила адвокатської етики не можливо оминати увагою як відсутність визначення вказаного поняття, так і відсутність точного формулювання об'єктивної сторони даного правопорушення, тобто вичерпного переліку діянь, які підпадають під нього. Крім того, дана підстава є майже ідентичною одній із підстав накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю, окрім такої кваліфікуючої обставини, як «підрив авторитету адвокатури України». Але, знову ж таки, у законодавстві про адвокатуру відсутня норма, яка б зазначала, за якими критеріями проступок слід визнавати таким, який підриває авторитет адвокатури України.

Підсумовуючи вищевикладене доцільно зауважити, що для захисту адвоката від свавілля кожна із підстав припинення права на заняття адвокатською діяльністю повинна бути більш конкретизована, не дублюючи при цьому одну одну.